

III. Charakteristika výsledků – 1. čtvrtletí 2008

Prezentované výsledky šetření charakterizují (v souladu s uplatněnými mezinárodními metodickými přístupy) populaci žijící pouze ve vybraných bytech. Situace osob bydlících v jiných ubytovacích zařízeních (zejména v hromadných ubytovacích zařízeních), se do výsledků šetření nepromítá. Tato skutečnost pak do určité míry eliminuje některé skupiny osob ze šetření (např. cizí státní příslušníky na ubytovnách, církevní osoby v seminářích apod.).

III. A. Zaměstnanost

Počet osob s jediným nebo hlavním zaměstnáním dosáhl v 1. čtvrtletí 2008 celkem 4958,4 tis., z toho bylo 2835,2 tis. mužů (57,2 %) a 2123,2 tis. žen (42,8 %). V porovnání se stejným obdobím roku 2007 byla celková zaměstnanost o 93,4 tis. vyšší. V relativním vyjádření činil nárůst počtu osob s jediným nebo hlavním zaměstnáním 1,9 %. Přitom se snížil počet pracujících na dobu určitou v hlavním zaměstnání - v 1. čtvrtletí 2008 to bylo celkem 317,9 tis. osob (z toho bylo 177,8 tis. žen) - t.j. celkem o 21,2 tis. méně než v 1. čtvrtletí 2007.

Převážnou část zaměstnaných osob představují **zaměstnanci** (4149,1 tis.) a jejich počet vzrostl proti 1. čtvrtletí roku 2007 o 85,7 tis. Podíl zaměstnanců na celkové zaměstnanosti se zvýšil o 0,2 procentního bodu na 83,7 %. Počet **členů produkčních družstev** poklesl o 2,5 tis. na 12,0 tis. Počet **podnikatelů** dosáhl 797,3 tis., což je o 11,0 tis. více než ve srovnatelném období roku 2007 a podíl celého podnikatelského sektoru se snížil o 0,1 procentního bodu na 16,1 % celkové zaměstnanosti. Zvýšil se počet **podnikatelů bez zaměstnanců** o 39,9 tis. na 598,0 tis. osob. Počet **podnikatelů se zaměstnanci** naopak klesl o 24,4 tis. na 171,6 tis. a snížil se také počet **pomáhajících rodinných příslušníků** (o 4,5 tis. na 27,7 tis.).

Počet osob podle postavení v hlavním zaměstnání

Postavení v zaměstnání	Celkem		Muži		Ženy	
	v tis.	v %	v tis.	v %	v tis.	v %
Zaměstnanci	4149,1	83,7	2252,7	79,5	1896,5	89,3
Členové produkčních družstev	12,0	0,2	7,9	0,3	4,1	0,2
Podnikatelé bez zaměstnanců	598,0	12,1	434,1	15,3	163,9	7,7
Podnikatelé se zaměstnanci	171,6	3,5	133,1	4,7	38,4	1,8
Pomáhající rodinní příslušníci	27,7	0,6	7,4	0,3	20,3	1,0
C e l k e m	4958,4	100,0	2835,2	100,0	2123,2	100,0

Zaměstnanost se snížila pouze v Královéhradeckém kraji. Zvýšila se zvláště ve Středočeském (o 15,9 tis.), v Moravskoslezském (o 14,0 tis.), v hl. městě Praze (o 13,0 tis.) a v Plzeňském kraji (o 11,3 tis.). Vyšší nárůst počtu zaměstnanců se projevil v Moravskoslezském (20,2 tis.), v Jihomoravském (15,2 tis.), v Plzeňském kraji (14,0 tis.) a v Ústeckém kraji (11,3 tis.), naopak úbytek jejich počtu byl zaznamenán především v Pardubickém kraji (o 2,9 tis.).

Při hodnocení vývoje struktury postavení v zaměstnání je nutné respektovat fakt, že publikované údaje jsou zjišťovány podle obvyklého bydliště respondenta, nikoliv podle regionu jeho pracoviště. V hl. m. Praze např. skutečně pracuje podstatně více osob než je počet obvykle bydlících na území města, kteří mají zároveň zaměstnání (počet pracujících v Praze byl vyšší než počet pracujících s pražským bydlištěm o 115,2 tis. a dosáhl 756,2 tis. osob). Vysoké aktivní saldo dojíždky v Praze se vyskytuje převážně právě v kategorii zaměstnanců (106,9 tis.).

Vyjíždka za prací naopak převyšuje dojíždku především ve Středočeském kraji (záporné saldo dojíždky dosáhlo 71,3 tis., vesměs ve prospěch Prahy), v Jihočeském (11,5 tis.), v Moravskoslezském kraji (9,2 tis.) a v Královéhradeckém kraji (8,6 tis.). Záporné saldo dojíždky se v dalších krajích pohybovalo od 0,7 tis. v Jihomoravském kraji po 7,7 tis. na Vysočině. Přes hranice krajů vyjíždějí převážně zaměstnanci (91,3 % případů dojíždky).

Přírůstek (úbytek) počtu osob s jediným nebo hlavním zaměstnáním podle postavení v zaměstnání v jednotlivých krajích (1. čtvrtletí 2007 až 1. čtvrtletí 2008, v tis. osob)

ČR celkem		Kraje													
absolutně	v %	Hl. m. Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
Celkem															
93,4	1,9	13,0	15,9	5,1	11,3	1,3	9,0	2,3	-0,6	2,8	2,3	9,3	1,6	6,0	14,0
Zaměstnanci vč. členů produkčních družstev															
83,3	2,0	9,9	-2,1	3,5	13,2	0,9	11,6	1,7	3,5	-2,8	-1,8	13,8	7,0	4,5	20,4
Podnikatelé bez pomáhajících rodinných příslušníků															
15,5	2,1	6,2	16,5	1,2	-1,3	0,4	-2,8	1,6	-3,3	5,5	4,2	-3,5	-5,7	1,8	-5,3

Stále přetrvávají poměrně značné regionální rozdíly ve skladbě pracujících podle jejich postavení v zaměstnání. Podíl zaměstnanců se pohybuje v rozpětí od 78,8 % v hl. m. Praze po 87,2 % v Moravskoslezském a 87,5 % v Olomouckém kraji. Relativně vyšší zastoupení členů produkčních družstev, a to převážně zemědělských, je na Vysočině (2,0 %), v ostatních krajích se pohybuje v rozpětí od statisticky zanedbatelného podílu v Karlovarském, Libereckém kraji a v hl. m. Praze do 0,3 % v Královéhradeckém a Olomouckém kraji.

Velké rozdíly jsou u kategorie podnikatelů. Vysoký podíl podnikatelů (bez pomáhajících rodinných příslušníků) je zejména v hl. m. Praze (20,7 % z celkového počtu osob s jediným nebo hlavním zaměstnáním bydlících na území hlavního města), z ostatních krajů je jejich podíl vyšší ve Středočeském (18,5 %), v Karlovarském (16,4 %), v Libereckém (16,2 %) a ve Zlínském kraji (16,1 %). V případě středních Čech se projevuje skutečnost, že bývalé okresy Praha - východ a Praha - západ mají výrazně aktivní migrační bilanci s hlavním městem a určitá část pražských podnikatelů získává trvalé bydliště mimo Prahu v uvedených regionech. Nejnižší podíl podnikatelů je v Olomouckém (11,7 %), v Ústeckém (12,0 %) a v Moravskoslezském kraji (12,4 %). Počet pomáhajících rodinných příslušníků převyšuje počet členů produkčních družstev a jejich podíl na celkové zaměstnanosti v regionech se pohybuje od 0,2 % ve Zlínském po 1,2 % ve Středočeském kraji.

Z hlediska zaměstnanosti mužů a žen v **odvětvové struktuře pracujících** přetrvávají významné rozdíly. U obou pohlaví je nadále největší zastoupení zpracovatelského průmyslu, ale jinak je tomu v zastoupení dalších odvětví (v přílohouvé tabulce č. 304 je uvedeno podrobnější členění vybraných kategorií Odvětvové klasifikace ekonomických činností, která je kompatibilní s mezinárodní klasifikací NACE, rev. 1.1; podrobněji jsou zde členěna především odvětví zpracovatelského průmyslu a odvětví obchodu).

Skladba osob s jediným nebo hlavním zaměstnáním v ČR podle odvětví činnosti a pohlaví

Odvětví	Celkem		Muži		Ženy	
	v tis.	v %	v tis.	v %	v tis.	v %
Celkem	4958,4	100,0	2835,2	100,0	2123,2	100,0
z toho:						
Zemědělství, myslivost a lesnictví	165,7	3,3	115,3	4,1	50,4	2,4
Rybolov a chov ryb	2,5	0,1	2,2	0,1	0,3	0,0
Těžba nerostných surovin	54,7	1,1	47,2	1,7	7,5	0,4
Zpracovatelský průmysl	1424,9	28,7	915,6	32,3	509,3	24,0
Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	74,6	1,5	59,2	2,1	15,4	0,7
Stavebnictví	454,6	9,2	415,7	14,7	38,9	1,8
Obchod, opravy motor.vozidel a spotř.zboží	626,3	12,6	299,8	10,6	326,5	15,4
Ubytování a stravování	179,9	3,6	80,2	2,8	99,8	4,7
Doprava, skladování a spoje	373,3	7,5	266,2	9,4	107,1	5,0
Finanční zprostředkování	111,8	2,3	43,3	1,5	68,5	3,2
Nemovitosti, pronájem, podnikatel. činnosti	363,0	7,3	202,2	7,1	160,8	7,6
Veřej. správa, obrana, povinné soc.zabezp.	323,7	6,5	164,7	5,8	159,1	7,5
Vzdělávání	284,6	5,7	69,2	2,4	215,5	10,1
Zdravotní a sociální péče, veterin. činnosti	327,6	6,6	64,0	2,3	263,6	12,4
Ostatní veřejné, sociální a osobní služby	188,3	3,8	89,8	3,2	98,5	4,6

Ve struktuře zaměstnanosti podle sektorů výrazně převládají pracující ve sféře služeb (OKEČ G-Q), ve které pracovalo 56,1 % všech zaměstnaných osob. Naproti tomu v primárním sektoru (OKEČ A,B) zaměstnanost trvale klesá, přičemž podíl starších věkových skupin je v zemědělství podstatně vyšší než v dalších sektorech (téměř 57 % pracujících je starší 45 let).

Z meziročního porovnání údajů za 1. čtvrtletí 2007 a 2008 vyplývají značné změny v odvětvové příslušnosti pracujících s jediným nebo hlavním zaměstnáním. Zaměstnanost v **primárním sektoru** (zemědělství, lesnictví, chov ryb) meziročně klesla o 6,5 tis. na 168,3 tis. osob a činila pouze 3,4 % celkového počtu osob s jediným nebo hlavním zaměstnáním. Naproti tomu počet pracujících v **sekundárním sektoru** (průmysl, stavebnictví) se podstatně zvýšil proti 1. čtvrtletí 2007 o

59,4 tis. na 2 008,8 tis., tj. 40,5 % celkové zaměstnanosti. Celkový přírůstek v tomto sektoru tak výrazně převyšil přírůstek pracujících v celém terciárním sektoru (41,2 tis.). Tento nárůst byl ovlivněn především meziročním zvýšením zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu o 38,4 tis. Nejvíce vzrostl počet pracujících ve skupinách výroba elektrických zařízení jinde neuvedených (o 9,5 tis.), výroba železa, oceli, ferolitiny a plochých výrobků, tváření výrobků za tepla (o 8,6 tis.), výroba motorových vozidel (kromě motocyklů) a jejich motorů (o 8,3 tis.) a výroba ostatních kovodělných výrobků (o 6,8 tis.). Přírůstek zaměstnanosti ve stavebnictví (o 20,7 tis.) se projevil zejména ve skupině stavební montážní práce (o 16,7 tis.) a na úseku dokončovacích stavebních činností (3,5 tis.).¹⁾

Zaměstnanost v **terciárním sektoru** (všechna odvětví služeb včetně dopravy) se zvýšila o 41,2 tis. na 2 781,1 tis. (56,1 % celkové zaměstnanosti), ale v jednotlivých odvětvích se počet pracujících vyvíjel protichůdně. Zaměstnanost vzrostla nejvíce v odvětví nemovitostí, pronájmu a podnikatelských činností (o 25,6 tis.), ve finančním zprostředkování (o 17,9 tis.), v odvětví obchodu, dopravy, skladování a spojů (o 16,4 tis.) a obchodu, oprav motorových vozidel a spotřebního zboží (o 9,8 tis.).

V kategorii nemovitostí, pronájmu a podnikatelských činností se projevil růst především ve skupině průmyslové čištění a všeobecný úklid (o 4,5 tis.) a ve skupině různé podnikatelské činnosti jinde neuvedené (o 4,1 tis.) a architektonické a inženýrské činnosti a související poradenství (o 4,0 tis.). Ve finančním zprostředkování vzrostla nejvíce zaměstnanost v peněžním zprostředkování (o 11,8 tis.). V rámci kategorie odvětví dopravy, skladování a spojů se zvýšil počet pracujících především na úseku telekomunikací (o 4,6 tis.). V kategorii obchodních činností byl nejvyšší přírůstek ve velkoobchodu s meziprodukty (kromě zemědělských) (5,0 tis.) a ve velkoobchodu s výrobky převážně pro domácnost (4,7 tis.).

Naopak nejvíce meziročně klesla zaměstnanost v kategorii zdravotnictví, sociální péče a veterinárních činností (-11,8 tis.), která byla způsobena zejména poklesem počtu pracujících ve skupině činností souvisejících se zdravotní péčí (-18,3 tis.). Celkové snížení počtu pracujících ve vzdělávání o 8,0 tis. se projevilo především v předškolní výchově a základním vzdělání (-7,5 tis.) a ve středním vzdělání (-6,3 tis.).

Přírůstek (úbytek) počtu pracujících s jediným nebo hlavním zaměstnáním podle odvětví (1. čtvrtletí 2007 až 1. čtvrtletí 2008)

Odvětví	Úbytek		Odvětví	Přírůstek	
	abs. v tis.	v %		abs. v tis.	v %
Rybolov, chov ryb	0,0	-0,6	Zpracovatelský průmysl	38,3	2,8
Veřejná správa a obrana, povinné sociální zabezpečení	-0,4	-0,1	Nemovitosti a pronájem, podnikatelské činnosti	25,6	7,6
Těžba nerostných surovin	-0,9	-1,6	Stavebnictví	20,7	4,8
Ostatní veřejné sociální a osobní služby	-1,3	-0,7	Finanční zprostředkování	17,9	19,1
Ubytování a stravování	-4,3	-2,3	Doprava, skladování a spoje	16,4	4,6
Zemědělství, myslivost a lesnictví	-6,5	-3,8	Obchod, opravy motorových vozidel a spotřebního zboží	9,8	1,6
Vzdělávání	-8,0	-2,7	Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	1,2	1,7
Zdravotní a sociální péče, veterinární činnosti	-11,8	-3,5			

¹⁾ Poznámka: Při hodnocení odvětvové skladby pracujících je nutné vzít v úvahu metodiku výběrového šetření, které se provádí výhradně v bytech a nikoliv v hromadných ubytovacích zařízeních. Údaje o počtu pracujících z VŠPS statistika následně koriguje v rámci harmonizace s údaji o vývoji zaměstnanosti cizích státních příslušníků v odvětví. Podle dostupných údajů MPSV a MPO například výrazně roste počet pracujících cizích státních příslušníků ve zpracovatelském průmyslu, stavebnictví, obchodu a v oblasti nemovitostí, pronájem a podnikatelské činnosti, a kteří jsou z velké části ubytováni mimo byty.

Pořadí odvětví podle výše přírůstku resp. úbytku osob v nich pracujících se čtvrtletně mění. V této souvislosti je třeba zdůraznit skutečnost, že hodnota přírůstku či úbytku zaměstnanosti v odvětví se může i významně odlišovat od hodnot vycházejících z jiných zdrojů. To je markantní např. v případě odvětví veřejné správy, kde diference ve vývoji zaměstnanosti proti údajům statistiky organizací nepodnikatelské sféry vyplývají mj. ze skutečnosti, že pojetí zaměstnanosti ve VŠPS má obecnější charakter (viz úvod) a bezprostředně se nevztahuje k tzv. evidenčnímu počtu osob.

Zaměstnanci představují rozhodující část pracujících ve všech odvětvích národního hospodářství. Podíl této kategorie je však v odvětvovém pohledu variabilní, což vyplývá z charakteru a koncentrace vykonávaných činností v jednotlivých odvětvích, z požadované úrovně a zaměření vzdělání pracovníků a z řady dalších aspektů. Mimořádně vysoký podíl zaměstnanců je v klasických průmyslových odvětvích s nadprůměrnou velikostí podniků a firem a dále v některých odvětvích terciárního sektoru, ve kterých je vyžadována i specifická odborná kvalifikace, a to především v odvětví vzdělávání a zdravotnictví. Podíl zaměstnanců je samozřejmě vysoký v organizacích, ve kterých je soustředěn výkon veřejné správy.

Počet zaměstnanců a podnikatelů podle odvětví (hlavní zaměstnání, 1. čtvrtletí 2008, v tis. osob)

Odvětví	Zaměstnanost celkem	z toho			
		zaměstnanci	podnikatelé		
			celkem	se zaměstnanci	bez zaměstnanců
CELKEM	4958,4	4149,1	769,5	171,6	598,0
z toho:					
Zemědělství, myslivost a lesnictví	165,7	119,2	32,8	6,3	26,5
Rybolov a chov ryb	2,5	2,0	-	-	0,5
Těžba nerostných surovin	54,7	52,8	1,8	0,7	1,0
Zpracovatelský průmysl	1424,9	1316,6	104,0	28,4	75,6
Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	74,6	69,8	4,8	1,4	3,4
Stavebnictví	454,6	282,1	168,6	29,1	139,4
Obchod, opravy motor. vozidel a spotř. zboží	626,3	470,6	147,7	39,6	108,0
Ubytování a stravování	179,9	146,5	31,3	16,0	15,2
Doprava, skladování a spoje	373,3	332,6	40,2	9,7	30,5
Finanční zprostředkování	111,8	89,0	22,4	0,8	21,6
Nemovitosti a pronájem, podnikatelské činnosti	363,0	237,5	121,3	19,3	102,1
Veřejná správa, obrana, sociální zabezpečení	323,7	319,4	4,2	0,4	3,8
Vzdělávání	284,6	273,6	11,0	1,7	9,3
Zdravotní a sociální péče, veterinární činnosti	327,6	305,6	20,7	12,2	8,5
Ostatní veřejné, sociální a osobní služby	188,3	130,6	56,8	5,7	51,1

Počet **členů produkčních družstev** je významnější pouze v několika odvětvích. Jejich četnost dále klesla v zemědělství na 9,6 tis., ve zpracovatelském průmyslu klesla na 0,9 tis. pracovníků. Počet **pomáhajících rodinných příslušníků** je vyšší v odvětví obchodu, oprav motorových vozidel a spotřebního zboží (7,6 tis.) a v zemědělství (4,1 tis.).

Nárůst celkového počtu podnikatelů o 11,0 tis. se projevil především ve stavebnictví (o 15,7 tis.) a v odvětví obchodu (o 8,0 tis.). Meziroční nárůst počtu podnikatelů včetně pomáhajících rodinných příslušníků byl nejvyšší na úseku stavební montážní práce (o 8,7 tis.). V kategorii obchodu, opravy motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost byl nejvyšší nárůst maloobchodu provozovaný mimo prodejny (o 2,4 tis.). Růst počtu podnikatelů byl výrazný i v kategorii ostatní veřejné sociální a osobní služby (o 4,4 tis.), nejvíce v umělecké a ostatní zábavní činnosti (o 3,0 tis.).

Počet **zaměstnavatelů (podnikatelů se zaměstnanci)** se snížil nejvíce v dopravě, skladování a spojích (o 6,6 tis.) a ve zpracovatelském průmyslu (o 6,1 tis.) Nárůst **pracovníků na vlastní účet (podnikatelé bez zaměstnanců)** byl způsoben zejména zvýšením počtu těchto osob ve stavebnictví (o 14,5 tis.) a v odvětví obchodu, oprav motorových vozidel a spotřebního zboží (o 13,4 tis.). Údaje o výši absolutního a relativního přírůstku (úbytku) počtu podnikatelů bez a se zaměstnanci ve vybraných kategoriích odvětví uvádí následující tabulkový přehled.

Změna počtu podnikatelů ve vybraných odvětvích v období 1. čtvrtletí 2007 až 1. čtvrtletí 2008

Vybraná odvětví	Přírůstek/úbytek počtu podnikatelů			
	bez zaměstnanců (na vlastní účet)		se zaměstnanci (zaměstnavatelé)	
	abs. v tis.	v %	abs. v tis.	v %
Zemědělství, myslivost a lesnictví	0,4	1,4	2,0	47,7
Zpracovatelský průmysl	5,5	7,9	-6,1	-17,8
Stavebnictví	14,5	11,6	-0,1	-0,5
Obchod, opravy mot. vozidel a spotřebního zboží	13,4	14,1	-4,2	-9,6
Ubytování a stravování	-1,2	-7,4	-1,0	-5,8
Doprava, skladování a spoje	0,2	0,6	-6,6	-40,4
Finanční zprostředkování	-3,5	-13,8	0,2	21,9
Nemovitosti a pronájem, podnikatelské činnosti	4,2	4,3	-1,0	-4,9
Vzdělávání	0,8	9,9	-0,6	-25,9
Zdravotní a sociální péče, veterinární činnosti	-4,2	-33,3	-3,9	-24,3
Ostatní veřejné, sociální a osobní služby	7,1	16,2	-2,3	-28,3

Podíl podnikatelů bez pomáhajících rodinných příslušníků dosáhl ve stavebnictví 37,1 % všech pracujících s jediným nebo hlavním zaměstnáním v odvětví, v odvětví nemovitostí, pronájmu a podnikatelských činností 33,4 %, v ostatních veřejných, sociálních a osobních službách 30,2 %, v odvětví obchodu, oprav motorových vozidel a spotřebního zboží 23,6 % a v odvětví finančního zprostředkování 20,0 %. Nízký je jejich podíl ve veřejné správě, obraně a povinném sociálním zabezpečení (1,3 %) a v oblasti těžby nerostných surovin (3,1 %).

Pro ekonomiku ČR je typický vysoký podíl zaměstnanosti v sekundárním sektoru (průmysl + stavebnictví). Tento podíl je nejvyšší ze všech zemí EU 27 a přibližuje se mu pouze podíl tohoto sektoru na celkové zaměstnanosti na Slovensku. Stejně je tomu u kategorie zpracovatelského průmyslu, když jeho podíl v ČR dosáhl ve 3. čtvrtletí 2007 28,7 % celkové zaměstnanosti. V naší republice byl podíl zpracovatelského průmyslu o 10 p.b. vyšší než v EU 27 a o více než 11 p.b. vyšší než v EU 15. Na druhé straně se **naše odvětvová skladba zaměstnanosti vyznačuje podstatně nižším zastoupením sektoru služeb**, než je tomu v EU 15 (-14 p.b.), ale také v EU 27 (-11 p.b.). Podprůměrně je v ČR zastoupena zejména kategorie nemovitosti a pronájem, podnikatelské činnosti, kategorie zdravotní a sociální péče, obchod, finanční zprostředkování a vzdělávání. V následující tabulce jsou uvedeny údaje o odvětvové skladbě za vybrané země EU ve 3. čtvrtletí 2007, za které Eurostat publikoval poslední kompletní výsledky.

**Struktura 15-64letých osob s jediným nebo hlavním zaměstnáním podle kategorie odvětví
ve vybraných zemích EU ve 3. čtvrtletí 2007**

Sektor NH, odvětví ekonomické činnosti (OKEČ)	EU 27	CZ	DE	GR	FR	HU	NL	AT	PL	SK	FI	SE	UK
3. čtvrtletí 2007													
Celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
z toho:													
Zemědělství, myslivost, lesnictví, rybolov a chov ryb	5,2	3,6	2,0	10,6	3,4	4,7	3,0	5,2	14,2	4,4	4,4	2,1	1,2
Průmysl a stavebnictví	27,8	40,4	30,0	22,9	23,3	32,8	19,3	27,6	31,4	39,1	26,2	21,7	22,2
Těžba nerostných surovin	0,4	1,0	0,3	0,4	0,1	0,4	0,1	0,2	1,8	0,7	0,2	0,2	0,4
Zpracovatelský průmysl	18,2	28,7	22,1	12,5	15,5	22,2	12,7	18,3	20,9	26,7	17,9	14,5	12,8
Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	0,9	1,4	0,9	1,0	0,8	1,6	0,5	0,7	1,4	1,6	0,6	0,6	0,8
Stavebnictví	8,3	9,2	6,7	9,0	6,9	8,7	6,0	8,5	7,4	10,1	7,5	6,4	8,2
Služby	66,7	56,0	68,0	66,5	73,2	62,4	73,3	67,1	54,4	56,5	69,1	75,8	76,2
z toho:													
Obchod, opr. motor. vozidel a spotřebního zboží	14,5	12,4	14,0	17,7	14,0	15,2	14,0	16,0	14,9	12,8	12,5	12,3	14,2
Ubytování a stravování	4,4	3,8	3,7	7,5	3,5	4,3	4,4	6,9	1,9	4,4	3,4	3,3	4,5
Doprava, skladování a spoje	6,2	7,5	5,7	5,9	6,4	7,6	6,0	6,0	6,5	7,0	7,0	6,3	6,7
Finanční zprostředkování	3,0	2,0	3,5	2,5	3,2	2,2	3,2	3,4	2,4	2,1	2,1	1,9	4,5
Nemovitosti a pronájem, podnikatelské činnosti	9,5	7,2	10,1	6,6	10,2	7,0	11,9	8,8	6,3	6,2	12,4	14,4	12,0
Veřejná správa a obrana, povinné soc. zabezp.	7,2	6,7	7,8	8,6	10,3	7,0	6,8	7,1	6,3	6,9	4,8	5,7	7,1
Vzdělávání	6,7	5,8	5,8	6,9	6,5	7,8	6,6	5,0	7,0	6,7	6,4	10,4	9,0
Zdravotní a sociální péče, veterin. činnosti	9,6	6,8	11,4	5,3	12,3	6,5	16,0	8,6	5,7	6,5	14,5	16,3	12,1
Ostatní veřejné, sociální a osobní služby	4,6	3,9	5,3	3,7	4,4	4,8	4,2	5,0	3,3	3,5	5,7	5,1	5,6

Zdroj: Eurostat

CZ-Česká republika, DE-Německo, GR-Řecko, FR-Francie, HU-Maďarsko, NL-Nizozemsko, AT-Rakousko, PL-Polsko, SK-Slovensko, FI-Finsko, SE-Švédsko, UK-Spojené království

Celkový počet podnikajících mužů převyšuje počet žen podnikajících ve svém hlavním zaměstnání 2,8krát, ve skupině podnikatelů bez zaměstnanců 2,6krát a ve skupině podnikatelů se zaměstnanci 3,5krát. Kromě celkové převahy počtu podnikajících mužů nad počtem podnikajících žen se projevují u obou pohlaví i rozdíly v odvětvové skladbě této kategorie. Počet podnikajících mužů je nadále výrazně vyšší ve většině odvětví, a to zejména ve stavebnictví, ve zpracovatelském průmyslu, dopravě a v odvětví obchodu, oprav motorových vozidel a spotřebního zboží. Na druhé straně přetrvává mírná převaha žen - podnikatelek v ostatních veřejných, sociálních a osobních službách a v odvětví zdravotní a sociální péče a veterinárních činností.

Podnikatelé podle vybraných odvětví a pohlaví

Vybraná odvětví ¹⁾	Celkem v tis.	Podnikatelé - muži				Podnikatelky - ženy			
		bez zaměst.		se zaměst.		bez zaměst.		se zaměst.	
		v tis.	%	v tis.	%	v tis.	%	v tis.	%
ÚHRNEM	769,5	434,1	100,0	133,1	100,0	163,9	100,0	38,4	100,0
Stavebnictví	168,6	135,4	31,2	27,5	20,7	4,1	2,5	1,6	4,2
Obchod, opr. motor. vozidel a spotřebního zboží	147,7	73,7	17,0	29,6	22,3	34,4	21,0	10,0	26,0
Nemovitosti a pronájem, podnikatelské činnosti	121,3	59,2	13,6	14,1	10,6	42,9	26,2	5,2	13,5
Zpracovatelský průmysl	104,0	64,8	14,9	24,2	18,1	10,9	6,6	4,3	11,1
Ost. veřejné, sociální a osobní služby	56,8	21,6	5,0	3,6	2,7	29,5	18,0	2,1	5,6
Doprava, skladování a spoje	40,2	27,0	6,2	9,3	7,0	3,5	2,1	0,5	1,2
Zemědělství, myslivost a lesnictví	32,8	22,0	5,1	6,1	4,6	4,5	2,8	0,2	0,6
Ubytování a stravování	31,3	7,7	1,8	11,7	8,8	7,6	4,6	4,4	11,4
Zdravotní a sociální péče, veterinární činnosti	20,7	2,7	0,6	3,9	2,9	5,8	3,5	8,3	21,7

¹⁾ Pořadí podle počtu podnikatelů v odvětví za obě pohlaví celkem

V **civilním sektoru národního hospodářství** pracovalo na **plnou pracovní dobu** ve svém hlavním zaměstnání 95,1 % všech osob. Z počtu 240,5 tis. zaměstnaných na **zkrácenou pracovní dobu** bylo klasifikováno jako **podzaměstnaní** 39,6 tis. pracujících (0,8 % z celkového počtu osob s jediným nebo hlavním zaměstnáním v civilním sektoru). Téměř tři čtvrtiny zaměstnaných na zkrácenou pracovní dobu jsou ženy; ženy výrazně převládají ve skupině podzaměstnaných (75,0 %).

Souběžně se svým hlavním zaměstnáním pracovalo v rámci civilního sektoru v **druhém (dalším) zaměstnání** v 1. čtvrtletí celkem 84,1 tis. osob a četnost této kategorie pracujících se meziročně zvýšila o 0,6 tis. Podíl mužů činil 65,6 %, na rozdíl od hlavního zaměstnání jsou zde mnohem významněji zastoupena zaměstnání na dobu určitou (23,1 %). Počet osob s druhým zaměstnáním je vysoký zejména v hl. m. Praze (11,1 tis.), z ostatních krajů je vyšší i v Jihomoravském (10,7 tis.) a v Královéhradeckém kraji (7,5 tis.).

Obdobně struktura ekonomického postavení osob vykonávajících druhé zaměstnání je proti hlavnímu zaměstnání podstatně odlišná. Počet zaměstnanců, kteří představují 38,5 % všech osob ve druhém zaměstnání (32,4 tis.), se proti 1. čtvrtletí 2007 zvýšil o 1,0 tis. Počet podnikatelů vč. pomáhajících rodinných příslušníků ve druhém zaměstnání klesl o 0,2 tis., ale jejich podíl na celkovém úhrnu druhých zaměstnání je stále vysoký (61,2 %). Nejčetnější skupinou jsou podnikatelé - muži (celkem 36,9 tis. vč. pomáhajících rodinných příslušníků, tj. 66,8 % mužů s druhým zaměstnáním).

Převážná část pracujících s druhým zaměstnáním má ve svém hlavním zaměstnání status zaměstnance (celkem 66,0 tis., tj. 78,5 % druhých zaměstnání) nebo podnikatele bez zaměstnanců (13,5 tis., tj. 16,1 %). Druhá zaměstnání ovlivňují výši celkové zaměstnanosti v ostatních veřejných, sociálních a osobních službách (7,9 tis.), ve zpracovatelském průmyslu (celkem 8,1 tis.), ve vzdělávání (8,1 tis.), v odvětví obchodu, oprav motorových vozidel a spotřebního zboží (10,3 tis.) a zvláště pak v odvětví nemovitostí, pronájmu a podnikatelských činností (15,3 tis.), ve kterém tyto osoby představují 4,2 % počtu osob s hlavním zaměstnáním v odvětví. Je však třeba respektovat velkou diferenci v průměrné délce odpracované doby v hlavním a vedlejším zaměstnání.

Průměrná **obvyklá délka týdenní pracovní doby** dosáhla v civilním sektoru u osob s **jediným nebo hlavním zaměstnáním** 41,6 hod. Počet těchto hodin představuje průměrný počet hodin, které osoba normálně v týdnu odpracuje včetně pravidelných přesčasů bez ohledu na to, zda byly zaplacené, ale není do nich zahrnována doba strávená cestou z domova na pracoviště a zpět a přestávka na hlavní jídlo. **Skutečně odpracovaná doba** v referenčním období byla nižší (39,0 hod.). Osoby pracující ve svém hlavním zaměstnání na plný úvazek odpracovaly týdně **obvykle** 42,6 hod., osoby pracující ve svém hlavním zaměstnání na zkrácenou pracovní dobu odpracovaly 22,0 hod. Z osob pracujících na plný úvazek vykázalo nejvyšší obvyklý počet odpracovaných hodin odvětví stavebnictví (45,8 hod.), ubytování a stravování (45,0 hod.), nadprůměrný počet hodin uvedli pracovníci v odvětví nemovitostí, pronájmu a podnikatelských činností (44,6 hod.), rybolov, chov ryb (44,3 hod.), v zemědělství, myslivosti a lesnictví (43,9 hod.) a v odvětví obchodu (43,8 hod.). **Skutečně odpracovaná délka pracovní doby u druhých zaměstnání** činila v referenčním týdnu průměrně 13,1 hod.

V rámci šetření podnikatelé uvádějí, že jejich činnost je časově značně náročná. Průměrná týdenní pracovní doba podnikatelů převyšovala průměrnou týdenní dobu zaměstnanců s plným úvazkem téměř o pětinu. Podíl druhých zaměstnání na celkovém rozsahu vykonávané práce je zřejmý z následující tabulky, kde jsou kromě rozsahu vykonávané týdenní práce podle velikosti úvazku uvedeny i odpovídající četnosti pracujících.

Průměrná obvyklá délka týdenní pracovní doby a počty pracujících podle postavení v zaměstnání v civilním sektoru národního hospodářství (1. čtvrtletí 2008)

Postavení v zaměstnání (bez nepracujících 4 týdny a více)	Hlavní zaměstnání		Druhé zaměstnání ¹⁾
	plná prac. doba	zkrác. prac. doba	
Počty pracujících v tis.			
Zaměstnaní celkem	4701,7	240,5	84,1
v tom :			
Zaměstnanci	3936,5	196,5	32,4
Členové produkčních družstev	11,6	.	.
Podnikatelé vč. pomáhajících rod. přísl.	753,7	43,6	51,5
Průměrná obvyklá délka týdenní pracovní doby v hod.			
Zaměstnaní celkem	42,6	22,0	13,1
v tom :			
Zaměstnanci	41,3	22,3	12,8
Členové produkčních družstev	40,9	.	.
Podnikatelé vč. pomáhajících rod. přísl.	49,2	20,4	13,0

¹⁾ Skutečně odpracovaná doba

Podíl pracujících na plnou pracovní dobu v hlavním zaměstnání je v ČR čtvrtý nejvyšší ze všech 27 členských zemí EU. Zastoupení plných úvazků je sice vyšší na Slovensku, v Maďarsku a Bulharsku, celková míra zaměstnanosti je však v těchto třech zemích podprůměrná. Podíl mužů pracujících v ČR na plný úvazek byl ve 3. čtvrtletí minulého roku třetí nejvyšší z EU 27, u žen to byl pátý nejvyšší podíl.

Zvláště u žen se projevuje mimořádně vysoká diference podílu plných úvazků na zaměstnanosti v jednotlivých zemích EU. V řadě zemí původní patnáctky vysoký počet žen využívá možnosti pracovat na zkrácenou pracovní dobu, a to zejména v Nizozemsku (3/4 pracujících žen ve

věku 15-64 let!) a v dalších šesti zemích se podíl zkrácených úvazků blížil nebo přesáhl 40 % celkové ženské zaměstnanosti. Možnost pracovat na zkrácenou pracovní dobu je jeden ze sociálních aspektů, který dlouhodobě ovlivňuje míru fertility především v Nizozemsku a v některých dalších zemích.

Možnost pracovat na zkrácený úvazek umožňuje v některých zemích zároveň zvyšovat věkovou hranici pro odchod do důchodu. Markantní je to v případě Německa, Švédska a Spojeného království, kde pracuje téměř 30 % všech osob ve věku 55-64 let na částečný úvazek a v Nizozemsku to byla téměř polovina všech osob ve vyšším produktivním věku. Tyto podíly ostře kontrastují s nízkým podílem kratších úvazků v ČR v této desetileté skupině (8,3 % ve 3. čtvrtletí minulého roku).

Podíl pracujících na částečný úvazek z celkového počtu hlavních zaměstnání v zemích EU ve 3. čtvrtletí 2007

Země	3. čtvrtletí 2007						v %
	15-64 let			55-64 let			
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	
EU 27	17,4	6,9	30,4	22,0	10,8	37,9	
EU 15	20,0	7,3	35,8	23,8	11,0	41,8	
Belgie	21,5	6,8	40,0	25,9	11,9	48,3	
Bulharsko	1,4	1,0	1,8	2,9	:	4,8	
Česká republika	4,2	1,7	7,7	8,3	4,5	14,6	
Dánsko	22,9	11,7	35,4	22,7	10,8	37,2	
Německo	25,1	8,5	44,9	27,9	10,4	51,1	
Estonsko	7,3	4,2	10,6	10,0	:	:	
Irsko	17,6	6,8	31,6	23,5	10,6	46,3	
Řecko	5,2	2,4	9,6	5,7	2,4	12,8	
Španělsko	11,0	3,6	21,6	9,8	3,5	22,1	
Francie	16,6	5,3	29,6	21,2	9,4	33,8	
Itálie	13,6	4,7	27,1	10,4	6,0	18,7	
Kypr	6,0	3,1	9,6	11,8	7,5	19,0	
Lotyšsko	5,2	4,2	6,2	7,8	:	9,8	
Litva	7,7	5,9	9,7	11,5	9,5	13,6	
Lucembursko	17,8	2,9	38,1	16,8	:	34,7	
Maďarsko	4,0	2,6	5,7	9,5	6,9	12,9	
Malta	11,6	4,4	26,1	:	:	:	
Nizozemsko	46,3	22,5	74,8	49,9	29,1	81,9	
Rakousko	21,5	6,2	40,1	24,7	12,0	46,5	
Polsko	8,2	5,6	11,3	20,3	14,1	31,5	
Portugalsko	8,8	4,7	13,6	20,6	12,0	30,6	
Rumunsko	9,7	8,9	10,7	17,3	14,7	20,6	
Slovinsko	7,6	6,2	9,2	18,8	13,4	28,6	
Slovensko	2,4	1,1	4,1	5,4	2,3	12,2	
Finsko	12,3	7,4	17,5	17,4	15,1	19,8	
Švédsko	23,6	10,2	38,5	28,0	15,2	42,0	
Spojené království	24,2	9,3	41,1	31,6	15,4	52,7	

Zdroj: Eurostat

Míra ekonomické aktivity za celé národní hospodářství (podíl počtu zaměstnaných a nezaměstnaných k počtu všech osob starších 15 let v %) dosáhla za obě pohlaví 58,4 % a proti 1. čtvrtletí 2007 se snížila o 04 procentního bodu. Vysoká míra ekonomické aktivity je ve skupině 30-44letých osob, ve které je podíl ekonomicky neaktivních mužů mimořádně nízký (3,0 %) a podíl ekonomicky neaktivních žen v této věkové kategorii dosahuje 22,0 %. Nízká míra ekonomické aktivity je charakteristická pro nejmladší skupinu 15-29letých, protože tyto osoby se často ještě připravují na povolání. Podrobnější údaje o vývoji ekonomické aktivity v pětiletých věkových skupinách jsou uvedeny v přílohové tabulce č. 508.

**Míra ekonomické aktivity podle věku a pohlaví
(1. čtvrtletí 2008)**

Pohlaví	Celkem	Věková skupina			
		15 - 29	30 - 44	45 - 59	60 +
Muži	68,0	56,1	97,0	89,7	18,6
Ženy	49,3	40,6	78,0	77,2	6,3

Z osob zaměstnaných v civilním sektoru NH si v referenčním období hledalo jiné nebo další zaměstnání 59,3 tis., z toho mužů bylo 32,0 tis.; převážně se jedná o osoby, které si přejí zlepšit své pracovní podmínky (vyšší výdělek, lepší pracovní doba, dojíždka, náplň práce – 34,9 tis.). Jako důvod hledání jiného, případně dalšího zaměstnání přetrvává kromě přání lepších pracovních podmínek i skutečnost, že někteří respondenti se obávají nebezpečí nebo jistoty ztráty či ukončení současného hlavního zaměstnání (6,4 tis.) nebo chce práci s delší pracovní dobou (6,8 tis.). Aktivita zaměstnaných při hledání jiného nebo dalšího zaměstnání byla relativně nejvyšší ve Zlínském a v Královéhradeckém kraji (2,6 % všech osob s jediným nebo hlavním zaměstnáním v civilním sektoru).

III. B. *Nezaměstnanost a ekonomická neaktivita*

Počet **nezaměstnaných**, vypočtený na základě výběrového šetření pracovních sil, dosáhl v 1. čtvrtletí 2008 celkem 244,5 tis. osob (z toho 135,1 tis., tj. 55,3 %, byly ženy) a proti 1. čtvrtletí 2007 se snížil o 66,7 tis. osob (mezi nezaměstnané jsou zahrnuty i osoby, které práci již našly a jsou schopny nástupu do dvou týdnů).

Úbytek nezaměstnanosti se projevil zvláště ve věkové skupině 50-54 let, a to o 13,6 tis. Nezaměstnanost se snížila i ve všech dalších věkových skupinách (s výjimkou 60-64letých). Počet nezaměstnaných mužů je stále nižší než počet nezaměstnaných žen. Při celkovém meziročním poklesu nezaměstnanosti se nezaměstnanost mužů snížila o 30,0 tis. a pokles počtu nezaměstnaných mužů byl nejvyšší ve skupině 50-54letých (o 6,5 tis.). Počet nezaměstnaných žen se ve stejném období snížil celkem o 36,7 tis. a tento pokles se nejvíce projevil opět ve věku 50-54 let (o 7,1 tis.).

Počet osob se základním vzděláním dosáhl 73,7 tis. (tj. 30,1 % úhrnu nezaměstnaných), vysoké bylo zastoupení nezaměstnaných absolventů středních škol bez maturity (101,6 tis., tj. 41,6 % všech nezaměstnaných). Skladba nezaměstnaných mužů podle vzdělání se proti vzdělanostní

skladbě nezaměstnaných žen částečně liší. Zatímco u mužů jednoznačně převládají nezaměstnaní se základním vzděláním (30,6 %) a absolventi středních škol bez maturity (44,9 %), u žen kromě těchto dvou skupin (29,8 %, resp. 38,9 %) jsou výrazně zastoupeny i ženy s úplným středním vzděláním s maturitou (27,5 % nezaměstnaných žen).

Počet nezaměstnaných, kteří již dříve pracovali a ukončili své bývalé zaměstnání před méně než osmi lety, činil 182,7 tis. a snížil se proti 1. čtvrtletí 2007 o 54,5 tis. osob. Podle zjištěné odvětvové příslušnosti nezaměstnaní dříve pracovali nejčastěji ve zpracovatelském průmyslu (61,2 tis.), v odvětví obchodu, oprav motorových vozidel a spotřebního zboží (25,1 tis.) a ve stavebnictví (18,4 tis.).

Podle klasifikace vykonávaného zaměstnání dříve pracovaly téměř tři čtvrtiny nezaměstnaných v těchto čtyřech hlavních třídách KZAM (ISCO-88): pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (40,9 tis.; 22,4 % z úhrnu dříve zaměstnaných), řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé a opraváři (35,6 tis.; 19,5 %), provozní pracovníci ve službách a obchodě (32,7 tis.; 17,9 %) a jako obsluha strojů a zařízení (26,4 tis.; 14,4 %).

Počet **dlouhodobě nezaměstnaných** (déle než 1 rok) se snížil o 45,7 tis. na 124,0 tis. a jejich podíl mírně přesahuje polovinu celkového počtu nezaměstnaných (50,7 %). Pokles dlouhodobé nezaměstnanosti se nejvíce projevil u mužů ve věkové skupině 20-29 let o 7,1 tis. a u žen ve věku 40-49 let o 9,2 tis. a 30-39 let o 9,1 tis. Počet nezaměstnaných déle než čtyři roky poklesl o 11,4 tis. na 46,7 tis. (19,1 % z celkového počtu nezaměstnaných).

Nezaměstnaní podle délky hledání zaměstnání (1. čtvrtletí 2008)

v tis.

Celkem	do 3 měsíců	3 až 6 měsíců	6 měs. až 1 rok	1 až 2 roky	2 roky a více	Nezjištěno
244,5	45,6	32,3	42,7	45,4	78,5	-

Růst celkové zaměstnanosti a snížení počtu nezaměstnaných se projevily v relativně vysokém poklesu obecné míry nezaměstnanosti 15-64letých osob podle ILO. Ta se proti 1. čtvrtletí roku 2007 snížila o 1,3 procentního bodu na 4,7 %. Pokles obecné míry se projevil především v ženské složce populace (o 1,6 p.b. na 6,0 %), zatímco u mužů se snížila o 1,1 p.b. na 3,8 %.

Podle posledních výsledků Eurostatu za třetí čtvrtletí minulého roku byla obecná míra nezaměstnanosti v ČR výrazně nižší než v EU 27, když při relativně nízké míře nezaměstnanosti mužů byla i míra nezaměstnanosti žen v ČR pod průměrem za EU 27. Velký pokles nezaměstnanosti v ČR se pozitivně projevil jak v porovnání s EU 27, tak i se zeměmi EU 15, když ve 3. čtvrtletí 2007 byla míra nezaměstnanosti v ČR nižší než průměr evropské patnáctky o 1,7 p.b. V porovnání se sousedními zeměmi je sice míra nezaměstnanosti vyšší než v Rakousku, ale podstatně nižší než na Slovensku, kde zůstává nejvyšší v rámci celé Unie. Také Polsko vykazuje podstatně vyšší míru, i když meziročně se snižovala nejrychleji ze všech zemí EU. Naše míra nezaměstnanosti je znatelně nižší i v porovnání s Německem, především v důsledku dlouhodobě nepříznivé situace v nových spolkových zemích.

Míra nezaměstnanosti 15-64letých v členských zemích EU ve 3. čtvrtletí 2007

v %

Země	3. čtvrtletí 2007		
	celkem	muži	ženy
EU 27	7,0	6,4	7,7
EU 15	6,9	6,2	7,7
Belgie	7,3	6,6	8,1
Bulharsko	6,7	6,1	7,3
Česká republika	5,2	4,1	6,5
Dánsko	4,0	3,6	4,4
Německo	8,5	8,3	8,7
Estonsko	4,3	4,9	3,7
Irsko	4,9	5,2	4,6
Řecko	8,0	5,0	12,4
Španělsko	8,1	6,3	10,6
Francie	7,8	7,4	8,3
Itálie	5,7	4,5	7,5
Kypr	4,1	3,3	5,0
Lotyšsko	6,0	6,5	5,5
Litva	4,0	3,7	4,3
Lucembursko	4,2	3,0	5,8
Maďarsko	7,3	6,7	7,9
Malta	6,2	5,5	7,6
Nizozemsko	2,9	2,6	3,3
Rakousko	4,6	4,0	5,4
Polsko	9,1	8,5	9,9
Portugalsko	8,4	7,0	9,9
Rumunsko	6,3	7,0	5,5
Slovinsko	4,5	3,8	5,4
Slovensko	11,3	9,9	13,1
Finsko	6,1	5,5	6,8
Švédsko	5,6	5,3	5,9
Spojené království	5,5	5,8	5,3

Zdroj: Eurostat

Negativní stránkou vývoje nezaměstnanosti v ČR je z hlediska mezinárodního srovnání přetrvávající vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných. Podíl nezaměstnaných 1 rok a déle na celkovém počtu nezaměstnaných byl v ČR ve třetím čtvrtletí 2007 pátý nejvyšší ze všech zemí EU (50,6 % v ČR proti 42,2 % v EU 27 a 39,7 % v EU 15). Nejvyšší podíl dlouhodobě nezaměstnaných byl zaznamenán kromě Bulharska a Řecka u našich sousedů Německa a především Slovenska, kde dosahoval více než 70 % všech nezaměstnaných.

Vysoký podíl dlouhodobé nezaměstnanosti v uvedených zemích má chronický charakter a netýká se jen starších pracovníků. Ve skupině osob v mladším a středním produktivním věku 25-49 let byl podíl dlouhodobě nezaměstnaných v těchto zemích nejvyšší v rámci celé EU. Je však nutné uvést, že v ČR a na Slovensku se podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkové nezaměstnanosti meziročně podstatně snížil.

Převážná část nezaměstnaných (71,7 %) jsou osoby se středním vzděláním bez maturity nebo se základním vzděláním. Tato skutečnost se projevila i ve značné diferenciaci míry nezaměstnanosti vypočtené pro jednotlivé stupně vzdělání. Nejnižší míru nezaměstnanosti mají trvale vysokoškoláci (1,5 %) a osoby se středním vzděláním s maturitou (3,0 %). Vysoká míra nezaměstnanosti přetrvává ve skupině osob se základním vzděláním (20,4 %) a nadprůměrná je i ve skupině osob se středním vzděláním bez maturity, převážně vyučených (4,8 %). Pro ověření spolehlivosti výběrového zjišťování ČSÚ pravidelně provádí analýzu a následné porovnání údajů a ukazatelů zjištěných na základě VŠPS s údaji a ukazateli vycházejícími z evidence úřadů práce.

Pro tyto účely je dále uveden rozklad kategorie nezaměstnaných a kategorie registrovaných uchazečů o zaměstnání podle výsledků VŠPS.

Skladba registrovaných uchazečů o zaměstnání a nezaměstnaných zjištěná podle VŠPS (1. čtvrtletí 2008, v tis. osob)

Kategorie	Počet
I. Osoby, které uvedly registraci na ÚP	260,9
v tom:	
a) splňující podmínky ILO pro zařazení mezi nezaměstnané	187,0
b) nesplňující podmínky ILO	73,9
z důvodu:	
- v referenčním týdnu pracovaly	8,3
- nehledaly si v posledních 4 týdnech práci	50,7
- nejsou schopny nástupu do 14 dnů	14,8
II. Nezaměstnaní splňující podmínky ILO neregistrovaní na ÚP	57,5
III. Celkový počet nezaměstnaných podle ILO (I.a + II.)	244,5
IV. Ostatní nepracující neregistrovaní na ÚP, kteří	
- hledají práci nebo již práci našli, ale nejsou schopni nástupu do 14 dnů	6,3
- nehledají práci, ale pracovat by chtěli	167,0
z toho: schopni nástupu do zaměstnání do 14 dnů	32,1

V hodnoceném období dosáhl počet registrovaných uchazečů o zaměstnání podle skutečné evidence na úřadech práce 355,0 tis. osob, z toho 331,0 tis. dosažitelných uchazečů, srovnatelný ukazatel zjištěný výběrovým šetřením (počet registrovaných uchazečů) se tedy lišil o 94,1 tis. resp. o 70,1 tis.

Odchyłka mezi nezaměstnanými VŠPS a uchazeči o zaměstnání MPSV se vyskytuje dlouhodobě a lze předpokládat, že vedle odlišného metodického vymezení ukazatelů je ovlivněna dalšími faktory:

- ČSÚ zařadil otázku o tzv. obvyklém ekonomickém postavení respondentů již od roku 1993. Tato otázka předcházela otázkám vztahujícím se k referenčnímu týdnu a v určité míře tak ovlivňovala odpovědi respondentů o jejich skutečné ekonomické aktivitě v referenčním období. Eurostat zařadil otázku o obvyklém postavení do svého standardu v roce 1998, ale až za otázky vztahující se k referenčnímu týdnu. Od 1. ledna 2002 byl plně harmonizován dotazník VŠPS se standardem Eurostatu včetně pořadí otázek kladených respondentovi. Prioritou je dotaz na **ekonomickou aktivitu respondentů v referenčním týdnu**. Jestliže respondent uvedl, že v tomto týdnu **pracoval alespoň 1 hodinu**, je striktně podle metodiky ILO klasifikován jako osoba v zaměstnání. Stávající forma dotazníku znamená, že kladná odpověď na zaměstnání v referenčním týdnu v určité míře ovlivňuje následné odpovědi na otázky o obvyklém ekonomickém postavení a především o jejich registraci na úřadech práce.

Vzhledem k nutnosti dodržení anonymity a dobrovolnosti účasti ve výběrovém šetření nemá ČSÚ možnost porovnávat zjištěné údaje za jednotlivé osoby s jinými zdroji, např. s evidencí úřadů práce. Z vývoje diference mezi počty registrovaných uchazečů o zaměstnání na úřadech práce a počtem těchto uchazečů zjištěným ve výběrovém šetření lze usuzovat, že vliv obsahové změny dotazníku se projevil ve snížení počtu nezaměstnaných ve VŠPS v rozmezí 30-50 tis. osob.

Relativně vyšší míra neodpovědí (non-response) je způsobena vysokým podílem prázdných bytů ve výběrovém souboru a hlavně kategorickým odmítnutím spolupráce. Na základě struktury odmítnutých odpovědí při opakovaných návštěvách je možné předpokládat, že sociální skladba domácností, které nechtěly spolupracovat, se částečně liší od sociální struktury vyšetřených domácností a je v nich nadprůměrně zastoupena skupina nezaměstnaných, kteří odmítají komunikovat v rámci výběrového šetření. Rozdíly údajů o nezaměstnanosti mezi oběma zdroji jsou obvyklé i v ostatních členských a kandidátských zemích EU. Přitom je třeba poznamenat, že řada členských zemí EU obě míry nezaměstnanosti oficiálně nepublikuje.

Počet **osob ekonomicky neaktivních** ve věku 15 a více let (podle metodiky výběrového šetření se jedná o osoby, které neměly zaměstnání a nehledaly si zaměstnání v průběhu posledních čtyř týdnů nebo nesplňovaly všechny podmínky pro zařazení mezi nezaměstnané) se zvýšil za rok o 73,7 tis. a dosáhl v 1. čtvrtletí 2008 3709,9 tis. osob. Četnost této kategorie je ovlivněna především počty důchodců a počty osob připravujících se na výkon svého budoucího povolání. Počet žáků na středních školách včetně učilišť se snížil o 5,5 tis. na 525,7 tis. Počet studentů na vysokých resp. vyšších odborných školách naopak rapidně vzrostl o 38,8 tis. na 313,9 tis. Počet nepracujících osob v řádném starobním důchodu, které si aktivně nehledaly práci, dosáhl 1923,7 tis., počet osob v předčasném starobním důchodu 43,1 tis. a počet osob v invalidním důchodu 265,3 tis. Tyto údaje nemohou přesně korespondovat s počty žáků a studentů podle statistiky MŠMT resp. s počty důchodců podle evidence MPSV ČR zejména proto, že žáci, studenti nebo důchodci, kteří v referenčním týdnu splňovali kritérium pro zařazení mezi osoby v zaměstnání nebo nezaměstnané, nejsou vykazováni jako ekonomicky neaktivní.

Pokles počtu nezaměstnaných a růst počtu zaměstnaných a ekonomicky neaktivních se projevil v meziročním nárůstu **míry zaměstnanosti 15letých a starších** (podíl počtu osob s hlavním zaměstnáním na počtu bydlících 15letých a starších) z 55,2 % na 56,6 %. **Celková míra zaměstnanosti 15-64letých** se meziročně zvýšila o 0,6 bodu na 66,1 %. Nárůst zaměstnanosti mužů v produktivním věku činil 0,9 bodu na 74,9 %, u žen tento ukazatel vzrostl o 0,2 bodu na 57,2 %. Tuto míru zaměstnanosti na jedné straně snižuje růst počtu studujících na vysokých školách, na druhé straně zřetelně roste zaměstnanost ve věku 30-44 let a 60-64letých.

Na zasedáních Evropské rady v Lisabonu v roce 2000 a ve Stockholmu v roce 2001 byly stanoveny konkrétní cíle pro míru zaměstnanosti v zemích EU do roku 2010. Celková míra zaměstnanosti 15-64letých by měla dosáhnout alespoň 70 %, míra zaměstnanosti žen nejméně 60 % a míra zaměstnanosti starších osob ve věku 55-64 let alespoň 50 %.

Z hlediska mezinárodního srovnání náleží Česká republika v rámci EU mezi země s nadprůměrnou intenzitou zaměstnanosti. Podle posledních úplných údajů, zveřejněných Eurostatem za 3. čtvrtletí 2007, byla míra zaměstnanosti 15-64letých v ČR vyšší než v úhrnu za 27 členských států, ale byla nižší než úroveň zemí původní patnáctky. Míra zaměstnanosti žen je v naší republice nižší než v EU 15 a nedosahuje ani průměru za všech 27 členských zemí EU.

Diference mezi zeměmi EU jsou značné, a to nejen z hlediska míry za celou skupinu 15-64 let, ale i v ženské i mužské složce zaměstnanosti. Na jedné straně je vysoká míra zaměstnanosti v severských zemích a ve Spojeném království (např. v Dánsku činila ve 3. čtvrtletí minulého roku 77,1 %), na druhé straně v řadě zemí byla nižší než 60%, když např. v Maďarsku dosáhla ve 3. čtvrtletí 2007 pouze 57,7 %. V porovnání s našimi sousedy má vyšší míru zaměstnanosti Rakousko i Německo, míra zaměstnanosti v Polsku, ale i na Slovensku, je však podstatně nižší.

Ještě větší diference jsou v míře zaměstnanosti 55-64letých osob. Na Maltě a v Polsku se pohybovala na úrovni 30 % a pouze o něco vyšší byla v Lucembursku, Slovinsku, Slovensku, Itálii, Maďarsku a Belgii. S naplněním cíle lisabonské strategie bude tedy mít problém značný počet členských států. Naopak 12 zemí požadovanou padesátiprocentní hranici již překročilo, mezi nimi všechny severské a baltské státy.

V ČR bude dosažení alespoň 50% zaměstnanosti v této desetileté skupině složitě zejména z důvodu nízké míry zaměstnanosti žen. Míra zaměstnanosti 55-64letých žen je nižší nejen než

průměr za EU 15, ale i za EU 27. Lze však předpokládat, že v dalších letech tato míra dále poroste mj. i v důsledku nastavení podmínek pro získání starobního důchodu.

**Míra zaměstnanosti 15-64letých a 55-64letých v členských zemích EU
ve 3. čtvrtletí 2007**

v %

Země	3. čtvrtletí 2007					
	15-64 let			55-64 let		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
EU 27	65,9	73,1	58,8	45,1	54,5	36,2
EU 15	67,4	74,8	60,0	46,8	55,7	38,1
Belgie	62,1	68,9	55,3	34,5	42,8	26,3
Bulharsko	62,7	66,8	58,6	43,8	53,0	35,5
Česká republika	66,3	75,2	57,3	46,4	60,5	33,5
Dánsko	77,1	80,9	73,3	59,9	66,0	53,9
Německo	69,9	75,3	64,3	51,9	60,2	43,8
Estonsko	70,2	74,0	66,7	58,5	58,2	58,8
Irsko	69,9	78,2	61,5	54,0	68,4	39,3
Řecko	61,8	75,4	48,2	42,7	59,9	26,7
Španělsko	66,0	76,7	55,0	44,5	60,4	29,5
Francie	65,1	70,0	60,4	38,2	40,5	36,0
Itálie	59,1	71,3	46,9	34,2	46,0	23,2
Kypr	71,3	80,8	62,4	56,6	72,5	41,6
Lotyšsko	69,0	73,6	64,7	57,7	64,2	52,8
Litva	66,1	69,4	62,9	55,4	64,1	48,9
Lucembursko	64,1	73,1	55,0	36,0	41,2	30,6
Maďarsko	57,7	64,7	51,0	33,2	42,4	25,9
Malta	56,1	74,5	37,5	29,2	48,8	11,2
Nizozemsko	76,5	82,8	70,1	51,4	62,1	40,6
Rakousko	72,5	79,7	65,3	39,4	51,2	28,2
Polsko	57,8	64,3	51,5	30,3	42,0	20,1
Portugalsko	68,1	74,1	62,3	51,6	58,5	45,4
Rumunsko	60,5	66,5	54,5	45,1	53,5	37,7
Slovinsko	69,0	74,2	63,6	35,1	47,1	23,8
Slovensko	60,7	68,9	52,7	36,4	54,0	21,2
Finsko	71,7	74,2	69,2	55,1	55,9	54,3
Švédsko	75,7	78,1	73,3	70,6	73,5	67,7
Spojené království	71,4	77,6	65,5	57,3	66,3	48,7

Zdroj: Eurostat

V rámci úplné harmonizace národního dotazníku se standardem EU jsou ve výběrovém šetření zjišťovány údaje i za **osoby, které nepracují, aktivně práci nehledají a nesplňují tak podmínky ILO pro nezaměstnané**, ale přitom uvádějí, že by chtěly pracovat. V 1. čtvrtletí roku 2008 činil jejich počet 189,2 tis., tj. o 33,2 tis. méně než ve stejném období roku 2007. Pouze část z nich (39,3 tis.) však byla schopna nastoupit do případného zaměstnání v průběhu 14 dnů. Velký počet těchto osob je ve věkové skupině do 24 let (57,6 tis.), kdy se převážně jedná o studenty a učně. Relativně značný počet 25-34letých (celkem 40,3 tis.) vyplývá z vysokého počtu žen na rodičovské dovolené nebo v domácnosti, které mají zájem o své pracovní uplatnění. Počet zájemců o zaměstnání stoupá ve věku 50 a více let. V pětileté skupině 50-54 let je to 17,5 tis. a ve skupině 55-59 let 19,1 tis. Ve skupině 50-54 let se jedná převážně o invalidní důchodce a ve skupině 55-59 let o osoby

v invalidním, částečném invalidním a řádném starobním důchodu. Ve skupině šedesátiletých a starších to bylo 27,8 tis., když rozhodující část zájemců o práci jsou starobní důchodci.

Od 1. čtvrtletí 2006 je zařazena přílohová tabulka č. 109, ve které je porovnáváno ekonomické postavení respondentů v okamžiku šetření s jejich postavením před rokem. Údaje o postavení před rokem plně nekorrespondují s údaji o ekonomickém postavení uváděném v publikaci před rokem. Důvodem je skutečnost, že se porovnává prakticky obvyklé postavení před rokem se současným postavením v referenčním týdnu a navíc některé osoby, které před rokem uváděly, že jsou nezaměstnané, v běžném roce prohlásily, že před rokem pracovaly nebo byly ekonomicky neaktivní.